

ARHEOLOGIJA = veda o izkopanih; PALEOGRAFIJA = stare pisave; KRONOLOGIJA = delitev in računanje časa; DIPLOMATIKA = srednjeveške listine (diplome); SFRAGISTIKA = nastanek, razvoj in uporaba pečatov; HERALDIKA = grbi; NUMIZMATIKA = denarna zgodovina; GENEALOGIJA = sorodstveni prepleti posameznikov (korenine njegove družine) **Štetje let:** GRKI = prva olimpijada (776 pr. Kr.); RIMLJANI = nastanek Rima (753 pr. Kr.); ARABCI = beg Mohameda (622); ŽIDJE = domnevni nastanek sveta (3760 pr. Kr.)

	STARAVEK	SREDNI	NOVI	SODORNOST
Prag odovna	3000pr.	0	1492	1905
na	Prve države	kr. rojstvo	476 propad rimskega cesarstva	nastajanje svetovnih konfliktov

VISOKE CIVILIZACIJE: Ob velikih rekah so ser razvile zato, ker so bile tam ugodne razmere za kmetijstvo.

Evfrat in Tigris (Ur, Uruk, Akad, Babilon, Asirija, Perzija)
Hoanghaj in Jangcenkjang (Kitajska)

Živinoreja: ovce, koze, svinje, govedo. **Obrt:** prva je lončarstvo. Poleg so izdelovali še tkanine, gradili stavbe, izdelovali vozove, ladje, ... **Trgovina:** pojavijo se potujoči trgovci. Prevladuje blagovna menjava.

STARJE CIVILIZACIJE: **Egipt:** (bogovi Raa, Hor, Oziris, Izida) Nastal ob reki Nil v 4. tis. pr. Kr. Obstajali sta dve državi: Spodnji in zgornji Egipt. Po združitvi je gl. mesto Memfis. Vladarji so bili faraoni (inkarnacija boga Horsa). Pisali so s hieroglifi na papirus. Najbolj znani so MIKERIN, KEOPS in KEFREN. Obstoj Egipta je deljen na : **STARO** državo: moč faraonov upade; uradniki z visokimi davki uničujejo revno prebivalstvo. **SREDNJO** državo: prestolnica so Tebe; moč Egipta se poveča z razvojem trgovine in obrti; propad zaradi vdorov Nomadskih ljudstev. **NOVO** državo: imela največji obseg; nastala Dolina kraljev, kjer so pokopavali faraone; vrhunec v obdobju Ramzesa II., ki je vplival na kulturni razvoj.

Mezopotamija: Prvi naseljenci so bili **Sumerci**, ki so odkrivali najstarejšo dokazljivo visoko kulturo človeka. Razvili podobopis (piktografska pisava – kasneje klinopis(povoščene tablice, glinaste ploščice)); ustanavljali mestne državice (**Ur, Uruk**); valjasti pečatniki. Iznajdejo kolo.

Urmamu in Sargan ustanovita veliko državo **Akad**. Uvedejo zasebno zemljiško lastnino; Urmamu je bil znan kot zakonodajalec.

Prvo velemesto starega sveta je bila **Babilonija**. Vrhunec doseže v dobi Hamurabija (izdal zakonik). Babilonski jezik, trgovina, sodstvo, bog Marduk. S severa pritisk na državo Hetiti (ki so jo uničili), z juga pa nomadska plemena. Njihova boginja je Istar.

Največja in najmočnejša država (sredi 7. stol. pr. Kr.) je **Asirija** z glavnim mestom Ninive. Razvili so odlično vojaško tehniko. Razvijejo tehnične postopke pridobivanja kovin.

V 6. st. pr. Kr. Mezopotamijo zasede **Perzija**.

Fenicija: Tir Sidan Biblos. Fenicijski so bili najpomembnejši trgovci. Izdelovali so izdelke iz bron, srebra, slonove kosti in stekla(prvi). Iznajdejo glasovno pisavo z 22 znaki(abeceada).

Izraelci so uvedli monoteizem. Na Sinaju so od boga sprejeli 10 božjih zapovedi, ki naj bi bila zakonodaja.

Znanost in tehnika: astronomija – 365 dni; matematika – potrebe v gradbeništvu, državni upravi; P kroga = 3,16 (II); Sumerci: desetiški in šestiški sistem; medicina – mumifikacija; pravo – zakonodaja; kršitve pravil